



QUIZ SHOW: EL DILEMA



Proposta didàctica de Ramon Breu

SINOPSI-COMENTARI

La pel·lícula, basada en fets reals, relata la història d'un famós concurs televisiu nord-americà de la dècada dels 50. Entre 1956 i 1959, Charles Van Doren, fill de prestigiosos intel·lectuals i professor d'anglès de la Universitat de Columbia, es va convertir en un dels personatges més populars dels Estats Units gràcies al programa de televisió *Twenty One* (*Vint-i-u*). Setmana rere setmana va participar contestant i encertant sempre les més variades i difícils preguntes. Amb tot Estats Units rendit a aquest personatge, l'escàndol va saltar a primera plana quan el seu principal contrincant, Stempel, va denunciar que el concurs estava arreglat, que les preguntes estaven preparades i que tot no era més que un muntatge.

I és que *Quiz Show: El dilema* ens parla de la manipulació televisiva. El cas que relata el film va ser un xoc per als telespectadors nord-americans, perquè ells

creien en la televisió. Un instrument tan poderós havia de ser usat per a transmetre la veritat i van descobrir que no era així.

Si el que explica Redford, el director del film, és interessant, la manera de fer-ho ho és encara més. Al llarg del relat, el director sap fer treure múltiples qüestions col·laterals. Els personatges que s'enfronten a elles no són d'una peça. Redford ha volgut mostrar les temptacions que se'ns presenten, la lluita contra l'ambigüitat moral, o les lluites internes de les persones. Stempel denuncia els trucs del concurs, però ho fa per venjança. El professor Van Doren s'enganya pensant que pot fer molt per la cultura des de la televisió; però no és només això: la fama és un imant irresistible, i més per a ell, que ha viscut protegit sempre per la seva família. Redford posa l'accent en denunciar els que manegen els fils del poder: productors televisius, patrocinadors, el president de la NBC, els polítics ..., persones que semblen pensar en abstracte, sense fixar-se mai en l'individu al qual afecten les seves decisions.

FITXA DE LA PEL·LÍCULA

Títol original: *Quiz show*.

País i any: EUA, 1994.

Producció: Robert Redford; Michael Jacobs; Julian Krainin; Michael Nozik.

Director: Robert Redford

Guió : Paul Attanasio, sobre la novel·la de Richard Godwin

Música: Mark Isham

Director de fotografia: Michael Ballhaus

Muntatge: Stu Linder

Durada: 133 minuts.

Intèrprets: John Turturro (Herbie Stempel), Ralph Fiennes (Charles Van Doren), Rob Morrow (Dick Goodwin), Paul Scofield (Mark Van Doren); David Paymer (Dan Enright), Hank Azaria (Albert Freedman), Christopher McDonald (Jack Barry), Johann Carlo (Toby Stempel), Elizabeth Wilson (Dorothy Van Doren).

PANTALLA D'ACTIVITATS

1. Escriviu una sinopsi de la pel·lícula *Quiz show: El dilema* especificant l'època en que es desenvolupen els fets.
2. Amb quines imatges podem constatar l'expectació que despertava el concurs *Twenty One* entre el públic?
3. En què consistia el concurs televisiu? Per què els seus responsables en falsejaven el funcionament? Què buscaven?

4. Quina relació hi ha entre els trucs del programa i les vendes del seu patrocinador, *Geritol*?
5. Com és en Herbie Stempel? Per què decideixen que ja no pot seguir en el concurs? Un directiu diu que en Stempel forma part del somni americà: Un ningú pot guanyar diners i ser famós. Què us sembla?
6. Stempel diu que la televisió és l'invent més gran des de l'invent de la impremta per part de Gutenberg. I esteu d'acord?
7. Per què Stempel respon una pregunta que sap, i per tant queda fora del concurs?
8. Tot i sabent que hi ha frau en les preguntes, Van Doren accedeix a participar en el concurs? Com ho hem d'interpretar?
9. Parleu del productor del concurs, Dan Enright. Què us sembla aquest personatge? Com el definiríeu amb tres qualificatius?
10. Per què creieu que la Subcomissió del Congrés dels Estats Units per la que treballa en Dick Goodwin té tantes reticències a l'hora de d'obrir una investigació sobre el concurs?
11. En un moment determinat Charles Van Doren fa servir la paraula *flagrant*. L'ajudant del productor del programa desconeix el seu significat. Vosaltres sabeu què vol dir?
12. Godwin repeteix més d'un cop que no es troben en el període del *macarthisme*. A què es refereix? Què era el *macarthisme*? Quan i on es va produir?
13. La família del concursant Charles Van Doren és una família d'intel·lectuals de gran prestigi. A casa dels pares no tenen aparell de televisió fins que el fill n'hi regala en el dia del seu aniversari. Què deu voler dir que no tinguin un aparell de televisió a casa? Quina opinió creieu que tenen sobre la tele?
14. Per què en Van doren decideix respondre malament una pregunta que sap per deixar el concurs?
15. Quina actitud pren el pare d'en Van Doren quan el seu fill li confessa que en el concurs es feia trampa?
16. Quan Van Doren llegeix públicament una declaració de penediment, alguns membres de la Subcomissió del Congrés el feliciten i l'elogien. Hi esteu d'acord?
17. Com valoreu que ni la NBC, ni la marca *Geritol* es van veure implicats en l'escàndol dels concursos?
18. ¿Esteu d'acord amb Enright, el productor del concurs, que ve a dir que com que es tracta d'un espectacle televisiu és lícit posar i treure concursants per fer augmentar l'audiència?
19. Creieu que aquestes pràctiques fraudulentess dels concursos televisius es produïxen avui a les nostres cadenes de televisió?

LLENGUATGE I TÈCNIQUES AUDIOVISUALS

1. En les primeres imatges veiem com a en Dick Goodwin li ensenyen un cotxe. La càmera fa un pla dels fars del vehicle. Quin nom té aquest tipus

- de pla?
2. En el minut 4 observem el gratacels de la NBC des del carrer. Quina angulació es fa servir?

3

3. Quin pla s'utilitza quan veiem el presentador del concurs, en Jack Barry, vocalitzant exageradament per escalfar la veu?
4. En el minut 19, els responsables del concurs interroguen Charlie Van Doren. Tots estan drets, menys el candidat a concursant. Quina angulació realitza la càmera?
5. Durant bona part de la pel·lícula veiem com es desenvolupen dues accions, les vicissituds del concurs i les investigacions de l'advocat Dick Goodwin. Quin nom rep aquest recurs, aquest tipus de muntatge?
6. Torneu a veure el minut 35 de *Quiz show: El dilema*. Van Doren baixa les llargues escales dels estudis de la NBC. L'angulació de la càmera és un contrapicat, alhora que la combina amb un tràvelling. Quin sentit simbòlic té aquest pla?
7. En el minut 70, l'investigador Godwin està jugant al pòquer amb en Charlie Van Doren i els seus amics. La càmera realitza un picat molt pronunciat sobre la taula on juguen, un picat vertical. Quin nom té aquest tipus d'angulació?

Consulteu aquest blog si teniu algun dubte:

<http://llenguatgecinematografic.wordpress.com/>

TRÀVELING DE LECTURES

EL GÈNERE TELEVISIU DELS CONCURSOS

En general, els concursos es divideixen en dues tipologies o format, els *quiz shows*, és a dir, concursos de preguntes i respostes, pretesament culturals; i els anomenats *games*, on les proves es basen en jocs d'habilitat o atzar.

Sovint es considera que els *quiz show* són concursos culturals. Cal pensar, però, que la cultura no és tenir una gran memòria capaç de recordar noms de cantants de rock o dels músculs del cos humà. Es tracta d'un altre tipus d'habilitats, tipus *joc del trivial*, que no pas altra cosa...

A tot concurs hi ha un presentador o presentadora que té un paper diferent d'acord amb el plantejament del concurs. També, lògicament, hi tenen un paper primordial els concursants, que són seleccionats en funció de la seva capacitat per crear l'espectacle que es vol aconseguir. Mai no són triats a l'atzar.

El factor sort té, en funció del concurs, més o menys pes. Per exemple, en un concurs tipus *¡Allá tú!* tot està estructurat al voltant de la sort o de l'atzar.

El pes del públic també és un factor variable. Mentre que en alguns concursos

ni tan sols hi ha presència de públic, com ara *Saber y ganar*, en altres el públic pot tenir una incidència important per al resultat final, com el cas de *¿Quiere Ud. ser millonario?*. El factor públic té un component d'acompanyament, que remarca la importància d'allò que està succeint.

4

Pel que fa al premi, habitualment són diners, el gran element en la nostra societat neocapitalista. El temps és un element important del joc. La cursa contra el temps a *Saber y ganar* o altres concursos representa un altre factor de l'espectacle i de la *trama* d'aquests programes.

Sobre la posada en escena, és a dir, la il·luminació, els escenaris, el so, el grafisme, la música, el ritme, els moviments de càmera... cal dir que és molt variada i que canvia en funció del plantejament del concurs.

Els concursants participen en els concursos pels premis que s'hi donen, però també en constitueixen un al·licient les ganes d'aparèixer a la televisió, de ser protagonista, de fer-se famosos, de viure una experiència, etc.

Pel que fa a les cadenes de televisió, els concursos els interessen perquè són un gènere barat, molt més barat que la majoria dels altres programes. A més, es tracta d'un gènere que funciona en sèrie, ja que té molts capítols, i això afavoreix que, si agrada, les audiències en siguin fidels durant força temps; per exemple per saber si tal personatge acabarà guanyant o serà eliminat. Si l'audiència és alta i fidel, els ingressos per publicitat seran alts.

Quant als telespectadors i telespectadores, els concursos els agraden perquè, a vegades, els permet posar-se a prova sense riscos; identificar-se amb els concursants; emocionar-se; abocar la seva curiositat o el seu sadisme observant com una persona s'enfronta a dificultats; seguir un concurs com si fos una relata, una història protagonitzada per la o el concursant X...

En realitat, els concursos són una mena de relata, una història on hi ha un principi, un plantejament, unes dificultats i un final. La Humanitat ha tingut sempre, i continua tenint, un desig insaciable d'escoltar i contemplar històries. Històries que contrastin amb la rutina, amb la monotonia de la vida quotidiana. Històries que permetin riure, identificar-se, patir, triomfar amb l'heroi o indignar-se amb el personatge malvat.

I també ens agraden els relats perquè hi ha elements que ens els trobem a la nostra vida: un desig; una oposició a aquest desig; la incertesa de si s'aconseguirà o no; unes regles de joc per canalitzar els esforços; la presència de la sort; i el desenllaç.

A l'hora d'analitzar els concursos caldrà veure quins són els valors i els contravalors que es posen en joc. És habitual en els concursos televisius que es privilegiïn els diners. Juntament amb els diners, la fama és el gran altre element de la nostra societat de l'aparença i de la banalitat; també el fet de ser estrella, de brillar encara que sigui durant *cinc minuts de glòria*...

Pel que fa a les habilitats o competències que es valoren, n'hi ha un ventall molt gran. Des de concursos que premien fonamentalment l'habilitat lingüística o aritmètica, la cultura general o la capacitat musical, fins a concursos que premien el coneixement dels preus de les coses o que ho limiten tot a l'atzar.

5

Joan Ferrés i Prats "Els concursos" *Com veure la tv?* Vol. 4 Pàg. 106-107.
Consell Audiovisual de Catalunya. Barcelona, 2005. Adaptació de l'autor.

Activitats

1. Escolliu tres concursos de la graella televisiva actual i analitzeu-los, fixant vos en els seus elements principals: Presentadors; proves; itinerari que ha de seguir el concursant; habilitats que han de demostrar els concursants; factors atzar; factor públic; premis, factor temps i posada en escena.

HOSTESSA DE CONCURS

El dimecres 31 de maig, al concurs *Ahora caigo*, d'Antena 3, acomiadaven amb honors l'hostessa del programa. La Cristina, després d'uns quants anys, plegava. La feina de l'hostessa de l'*Ahora caigo* consisteix a presentar el concursant central del dia. Arturo Valls, a l'inici, reclama l'aparició del nou participant i aquest baixa les escales acompanyat de l'hostessa. Valls pregunta: "¿A quién me traes, Cristina?" I ella li respon, per exemple: "Te traigo a Dani, que viene de Madrid. Es estudiante de relaciones internacionales y periodismo. Hace un programa de radio juvenil y con el dinero quiere comprarse un coche y viajar". Es veu que això els concursants no ho poden explicar ells mateixos i cal un intermediari, concretament, una hostessa molt atractiva. Dimecres la noia va tenir més protagonisme de l'habitual: per acomiadar-la li van fer un vídeo dels seus millors moments baixant les escales amb els concursants. Sortia disfressada de Mama Noel sexi, amb pijama sexi, de rockera sexi i de fallera, entre altres vestuaris curts i cenyits al cos. Per descomptat, el vídeo acabava mostrant-la a càmera lenta, fent més suggeridora la seva actitud.

L'adeu a l'hostessa feia pensar que la productora *Gestmusic* potser hauria decidit prescindir d'una figura tan innecessària com retrògrada. El 2017 seria un bon mil·lenni per fer-ho. El seu paper no té cap més funció que la de guarniment. Perpetua la dona en el seu rol d'objecte secundari en un espectacle que li és aliè. Verbalitza com un lloro unes dades que podria dir el mateix concursant,riu les gràcies del presentador i se'n va.

Dijous 1 de juny el misteri era veure si apareixeria una nova assistent. O un home assistent. O si haurien decidit estalviar-se un sou i donar una imatge més evolucionada. No ens van fer esperar. Arturo Valls va aparèixer amb... una nova

hostessa! I sí, l'hostessa entrant sembla més jove que l'hostessa sortint. Valls celebrava l'estrena: “ ¡Mireia! ¡Nuestra nueva azafata! ¡Qué azafata! ” i li explicava la seva missió: “ Ahora yo te llamaré, tú subes al concursante, ten cuidado con el escalón, no tropieces...” Van caure en el tòpic del *mansplaining* més escandalós per donar-li la benvinguda amable. L'hostessa Mireia, diligent, presentava minuts després la nova concursant: “Ella es Julia, viene de Valencia y su profesión es attrezzista en cine, aunque su profesión frustrada es ser actriz ”. Llàstima que a l'hostessa no li preguntin quina és la seva professió frustrada, perquè dubto que el que fa sigui la seva vocació. Però, malauradament, aquest

6

és, molts cops, l'únic espai que deixa la tele a les dones per fer-los creure que és una gran oportunitat laboral de cara al futur i no un espai residual on encasellar-les. A elles i a les futures generacions.

Mònica Planas “Sí, encara queden hostesses a la tele” 3-6-2017. Diari Ara.

Activitats

1. Què critica l'autora de l'article?
2. Heu vist hostesses en concursos televisius o en algun altre programa fent funcions semblants a les que detalla el text? Què en penseu?
3. Per què es diu que *llàstima que a l'hostessa no li preguntin quina és la seva professió frustrada?*

CONTRACAMP: ASPECTES DIDÀCTICS PER AL

PROFESSORAT Elements de debat i relacions que es poden establir

- Els concursos televisius i els seus objectius.
- El frau i l'engany a la ciutadania des dels mitjans de comunicació.
- Interessos econòmics i mitjans de comunicació.
- La solidesa dels valors personals.
- La tenacitat per esclarir situacions de trampa i farsa.

Objectius formatius

- Reflexionar sobre el poder dels grans mitjans de comunicació i la seva capacitat de manipulació.
- Analitzar els mecanismes d'influència dels mitjans de comunicació relacionats amb les emocions i els sentiments del públic.

- Reflexionar sobre les relacions entre els poders econòmics i els grans mitjans.
- Observar el funcionament d'un gènere de gran audiència a la televisió, els concursos.
- Ser conscients de la influència que els mitjans exerceixen sobre la ciutadania mitjançant els missatges adreçats a les emocions.
- Analitzar críticament el contingut dels diferents gèneres televisius.

Criteris d'avaluació

- Expressar opinions raonades davant la manipulació dels mitjans.
- Prendre consciència del poder que tenen els mitjans de comunicació a l'hora d'establir pautes de comportament.

7

- Aprofundir en el coneixement del llenguatge audiovisual per tal de comprendre millor la creació dels productes mediàtics.
- Lectura dels textos de la proposta didàctica i realització adequada de les activitats.
- Participació activa en els debats que es puguin suscitar.
- Expressió escrita i oral correcta de les feines proposades.

